

Datum
2021-04-20

 Reg.nr
411-00089-21

Bedömargruppens bedömningar

Lärosäte Karlstads universitet	Huvudområde/examen Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet svenska	ID-nr A-2021-02-5059
--	---	--------------------------------

Bedömning av utvalda bedömningsområden

Sammanvägd bedömning av bedömningsområdet **Utformning, genomförande och resultat**

Bedömning i den tidigare utvärderingen: *Inte tillfredsställande*

I den tidigare utvärderingen framgår följande av bedömargruppens yttrande:

"Sammanvägt bedöms bedömningsområdet Utformning, genomförande och resultat vara inte tillfredsställande.

Målet om ämneskunskaper för yrkesutövningen, inbegripet aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete uppfylls inte. Bredden i ämneskunskaperna för yrkesutövningen är tillfredsställande, enligt bedömargruppen. Underlaget innehåller också många goda exempel på lärandeaktiviteter, särskilt inom språkinriktad ämnesdidaktik och språkvetenskap. Man har också god variation och relevant ämnesteorier. Däremot framgår inte hur ämnet studeras på en djupare nivå, såsom kritisk granskning, analys och värdering. Bedömargruppen menar att de olika momenten blir avgränsade öar i utbildningen, och att samordningen och progressionen mellan momenten i delkurserna och kurserna är svag och behöver utvecklas. Mycket tyder på att lärosätet inte når målet om väsentligt fördjupade kunskaper i vissa delar av ämnet. Det finns en brist i kopplingen mellan ämne och ämnesdidaktik, särskilt på litteratursidan, vilket sannolikt beror på att det saknas disputerade lärare i litteraturredidaktik. Läget är heller inte helt tillfredsställande när det gäller väsentligt fördjupade kunskaper, inbegripet fördjupade kunskaper om forsknings- och utvecklingsarbete.

Målet om vetenskapsteori och forskningsmetoder samt relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet uppfylls inom UVK men säkerställs inte för inriktningen svenska. Målet behandlas inom flera kurser som föregår det avslutande självständiga arbetet. Studenterna möter både kvalitativa och kvantitativa metoder under utbildningen samt moment som rör relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Tyngdpunkten ligger däremot främst på kvalitativ metodik, även om kvantitativ metodik också behandlas. Studenterna möter även ämnesspecifika metoder men progressionen och den röda tråden kan bli tydligare, vilket bekräftas av att flera av de självständiga arbetena saknar en utvecklad forskningsmetod. Samordningen mellan UVK och ämnena för detta mål framträder som relativt svag. Däremot är kopplingen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet bättre. Genomgående framträder en ambition att i kurserna knyta forskning till skolpraktiken. Ett framträdande inslag i utbildningen är att studenterna ska kunna bedriva skolutvecklande verksamhet på vetenskaplig grund, något som exempelvis lyfts fram som centralt i UVK-kursen *Vetenskapsteori och utvecklingsarbete*, och i den skriftliga, vetenskapligt grundade utvecklingsplan som studenterna ska arbeta fram under VFU utifrån sina praktikerfarenheter.

Sammantaget behöver lärosätet alltså göra mer för att säkerställa kunskaperna och progressionen, vilket man också är medvetna om och man har inlett ett utvecklingsarbete. Bedömargruppen menar att lärosätet inte når hela vägen, med väldigt högt uppställda vetenskapliga ämnesmål tidigt i

Datum
2021-04-20Reg.nr
411-00089-21

utbildningen. Därmed möjliggör utbildningen i sin helhet måluppfyllelse men den säkerställs inte. Målet om att kritiskt och självständigt tillvarata och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat uppfylls inom UVK men säkerställs inte för inriktningen svenska. Underlagen ger flera belägg för att UVK och VFU systematiskt och på olika sätt bidrar till att utveckla och pröva studenternas förmåga att kritiskt och självständigt väga erfarenheter mot forskningsrön. Men bedömagruppen noterar att lärosätet har svårt att tydliggöra vad progression mot kritiskt och självständigt innebär för hela utbildningen. Även om det finns lärandeaktiviteter måste examinationerna ses över för att säkerställa den kritiskt analyserande delen. Det bekräftas även av de självständiga arbetena som inte heller uppfyller delen av målet som avser att ha en fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata och systematisera. Bedömagruppen rekommenderar lärosätet att se över kursmålen och betygskriterierna för olika examinationer, för att i progression genom de olika kurserna säkerställa denna del av målet. Därtill menar lärosätet i självvärderingen att ämneskunskap kopplas till yrkesutövningen, men intervjuerna visar att kopplingen mellan ämne och ämnesdidaktik är svag och att lärarna i ämnet inte känner till vad som görs i de ämnesdidaktiska delarna. Bedömagruppen anser sammantaget att utbildningen i sin helhet möjliggör måluppfyllelse men den säkerställs inte.

Målet om att tillämpa didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik uppfylls. Bedömagruppen ser det huvudsakligen som positivt att ämneslärarutbildningen framstår som tydligt ämnesdidaktiskt inriktad och ser det som befogat att målet i första hand knyts till VFU. Lärosätet visar på ett i sin helhet övertygande sätt hur VFU och UVK bidrar till måluppfyllelse. Men det är önskvärt att lärosätet starkare förankrar och utvecklar UVK:s didaktiska och metodiska bidrag i utbildningen, samt tydliggör progressionen inom UVK och stärker samordningen mellan UVK, VFU och ämnen. För inriktningen svenska finns det en stark koppling mellan VFU:n och de campusförlagda övningarna och examineras enligt en utarbetad systematisk modell. Lärosätet uppvisar också en stor variation med campusförlagda didaktiska och metodiska övningar, även om progressionen och kopplingen till ämneskurserna kan vara tydligare – särskilt inom litteraturredaktik. Bedömagruppen anser sammantaget att utbildningen i sin helhet möjliggör och säkerställer måluppfyllelse.

Målet om att utveckla undervisning och pedagogisk verksamhet i syfte att stimulera varje elevs lärande uppfylls. Det genom att UVK bidrar till att utveckla planering, genomförande och utvärdering av undervisningen, i relation till VFU. Lärosätet redogör för hur specialpedagogik behandlas inom UVK, och visar på ett övertygande sätt hur detta examineras kopplat till olika specialpedagogiska perspektiv. Bedömagruppen understryker betydelsen av att inom UVK också ge utrymme åt de mer generella aspekterna av läraruppdraget, till exempel mentorskap, föräldrakontakt, ordningsfrågor och andra frågor relaterade till den pedagogiska verksamheten i övrigt. Målet aktualiseras särskilt under VFU men också i VFU-förberedande övningar i ämnesdidaktik. Bland annat berörs i ämnesdidaktiken hur undervisningen kan anpassas till eleverns olika individuella behov. Det finns också exempel på lärandemål och hur de examineras, till exempel i seminarier eller skriftliga inlämningsuppgifter. Lärosätet gör även mikroundervisning på några olika moment, vilket innebär att studenterna följer hela kedjan från transformering av ämnesstoff till planering och utvärdering. Bedömagruppen hade dock gärna sett exempel på uppföljning av VFU-relaterade moment och uppgifter samt explicita ämnesdidaktiska och metodiska kursmål för VFU-kurserna. Gruppen vill också betona vikten av att det revideringsarbete som inletts för att tydliggöra progressionen inom UVK samt fullfölja och utvärdera samordningen med övriga delar i utbildningen. Det eftersom intervjuerna ger blandade vittnesmål om hur väl UVK bedrivits och samordnats. Bedömagruppen anser sammantaget att utbildningen i sin helhet möjliggör och säkerställer måluppfyllelse. Mycket av innehållet i utbildningen handlar om att utveckla undervisning i syfte att stimulera varje elevs lärande.

Målet om bedömningar utifrån relevanta aspekter och hållbar utveckling uppfylls. Lärosätet visar

övertygande hur studenternas förmåga att göra etiska och andra bedömningar utvecklas löpande inom UVK, och provas både i VFU och i olika UVK-kurser.

Jämställdhetsperspektivet tillgodoses i svenskläro-utbildningen och lärosätet har ett mycket medvetet arbete. Lärosätet redogör för ett omfattande, övergripande jämställdhetsarbete där läro-utbildningen och UVK prioriterats. Detta arbete innefattar både läro-utbildningens upplägg och personella aspekter. Det finns bland annat en handlingsplan för jämställdhet som går ut på att perspektivet ska genomsyra all utbildning och det finns också flera exempel på att så sker. Vissa svagheter kan noteras när det gäller formuleringar av jämställdhetsmål i kurser inom UVK, läro-handledares kompetens att bedöma jämställdhetsaspekter samt en ojämn könsfördelning i läro-kåren. Utbildningen följs upp systematiskt och lärosätet vidtar åtgärder för att utveckla kvaliteten och att resultaten av utvärderingar återkopplas till ledning, lärare och studenter. Det har lett till ett omfattande revideringsarbete av UVK som går i riktning mot att förbättra samordningen inom UVK och i relation till utbildningens övriga delar. För bedö-margruppen är det dock lite oklart hur lärosätet följer upp VFU och utvecklingen av VFU-kurserna. Lärosätet har också ett utförligt program för att understödja studenternas studier. Man analyserar genomströmningen och vidtar åtgärder för att kunna stödja studenter att genomföra utbildningen i planerad studietid, men samtidigt är avhopsfrekvensen ganska hög."

Uppföljning av bedömningsområdet Utformning, genomförande och resultat**Bedömning i uppföljningen: *Tillfredsställande***

Lärosätets analys av orsakerna till den ifrågasatta kvaliteten bedöms som tillfredsställande och de åtgärder som redovisas i åtgärdsredovisningen bedöms som rimliga och ändamålsenliga.

Sammantaget anser bedömarna att de vidtagna åtgärderna ger tillräckliga förutsättningar för att lärosätet ska kunna säkra hög kvalitet i utbildningen.

Bilaga 2

Lärosätets åtgärdsredovisning

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar på grundnivå och avancerad nivå

Uppföljning av utbildning på grundnivå och avancerad nivå - åtgärdsredovisning

Lärosäte: Karlstads universitet

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet:
Svenska

Mallen för åtgärdsredovisning ska användas av lärosäten vars utbildningars kvalitet har blivit ifrågasatt i UKÄ:s utbildningsutvärdering. Mallen består av de bedömningsområden som ingår i en utbildningsutvärdering:

- **Förutsättningar**
- **Utformning, genomförande och resultat**
- **Studentperspektiv**
- **Arbetsliv och samverkan**

Mallen ska användas för de bedömningsområden som erhållit omdömet Inte tillfredsställande. Vilket eller vilka bedömningsområden som inte bedömts som tillfredsställande framgår av UKÄ:s beslut och bedömargruppens yttrande (se det samlade omdömet för examenstillståndet som inleder yttrandet). För de bedömningsområden som bedömts som tillfredsställande ska inte någon redovisning göras.

Processen för uppföljning finns beskriven i dokumentet *Vägledning för uppföljning av utbildningar med ifrågasatt kvalitet* (UKÄ 2018). För information om de bedömningsområden som ingår i utbildningsutvärdering, se *Vägledning för utbildningsutvärdering på grundnivå och avancerad nivå* (UKÄ 2016, reviderad 2018). Ytterligare instruktioner följer nedan:

- Åtgärdsredovisningen indelas i enlighet med rubrikerna som framgår i mallen nedan. Eventuella underrubriker kan lärosätet fritt besluta om. Eftersom redovisningen endast ska omfatta de bedömningsområden som bedömts som Inte tillfredsställande kan rubrikerna för de Tillfredsställande bedömningsområdena tas bort.
- Varje bedömningsområde består av bedömningsgrunder och i vissa fall även mål. Lärosätet ombeds att endast fokusera på den bedömningsgrund/mål eller del av bedömningsgrund/mål som bedömts ha brister. Yttrandets olika delar, utbildningsvetenskaplig kärna och ämnes- och ämnesdidaktiska studier, är ett stöd i detta arbete. Lärosätet ombeds att först redovisa sin **analys** av bristerna och sedan en **redogörelse av de åtgärder** som genomförts i relation till bristerna. Eventuella bedömningsgrunder/mål eller delar av bedömningsgrunder/mål som inte bedömts ha brister behöver inte redogöras för.
- De åtgärder som redovisas i åtgärdsredovisningen ska vara genomförda och ska beskrivas så att de kan relateras till utbildningens tidigare uppläggning.

- Åtgärdsredovisningen ska kunna stå för sig själv, det vill säga den ska inte inkludera länkar. Nya eller reviderade kursplaner och utbildningsplaner laddas upp i UKÄ Direkt. Alla källor ska vara tillgängliga för bedömargruppen vid förfrågan.
- Om åtgärdsredovisningen relaterar till åtgärder som gäller lärar- eller handledarresurser ska tabell över personal fyllas i som bilaga till åtgärdsredovisningen. Tabellen omfattar i så fall all personal på utbildningen, men det ska framgå vilka ändringar som skett sedan utvärderingen genomfördes.
- Redovisningen för bedömningsområdet Utformning, genomförande och resultat ska inte överstiga 16 000 tecken (med blanksteg), exklusive mallens rubrik och inledande text. För övriga bedömningsområden gäller max 8 000 tecken (med blanksteg) per bedömningsområde, exklusive mallens rubrik och inledande text. Mallens formgivning och marginaler ska inte ändras.
- Åtgärdsredovisningen och eventuella bilagor laddas upp och registreras i UKÄ Direkt senast 2021-02-18. Se Användarmanual för UKÄ Direkt.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat

Redovisa analys av bristerna i utbildningen i relation till bedömningsområdet och redovisa åtgärder vidtagna för att avhjälpa bristerna. Analysera och redogör endast för åtgärder som relaterar till relevanta bedömningsgrunder eller delar av bedömningsgrunder. Tydliggör vad som är nytt i relation till tidigare självvärdering och vilka konkreta förändringar som har genomförts.

Bedömningsområdet Utformning, genomförande och resultat innehåller följande bedömningsgrunder:

Måluppfyllelse av kunskapsformen kunskap och förståelse: Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer genom examination, att studenten när examen utfärdas

Mål 1: visar sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl brett kunnande inom ämnesstudiernas huvudområde som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete

Mål 2: visar fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen

Måluppfyllelse av kunskapsformen färdighet och förmåga: Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer genom examination, att studenten när examen utfärdas

Mål 3: visar fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik

Mål 4: visar förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.

Mål 5: visar förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling

Måluppfyllelse av kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt: Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer genom examination, att studenten när examen utfärdas

Mål 6: visar förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhällsliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling

Jämställdhet: Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Uppföljning, åtgärder och återkoppling: Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination

följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Uppföljning, åtgärder och återkoppling: Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Lärosätets redogörelse:

Vår övergripande analys är att de brister som lyfts fram ytterst har berott på bristande samordning mellan terminer, mellan svenska språket och litteraturvetenskap och mellan ämne och ämnesdidaktik, samt till viss del på bristande samordning med utbildningsvetenskaplig kärna (UVK). Detta har påverkat kursplaners och examinationers utformning över tid då revideringar inte alltid skett i relation till utbildningens helhet, progression mellan moment i olika delkurser och kurser har blivit svag och kopplingen mellan dem otydlig.

Förutsättningarna på lärosätet är dock i grunden mycket goda, med starka forskningsmiljöer i ämne och ämnesdidaktik, kompetent personal och ett väletablerat lärarutbildningssammanhang. För att utnyttja detta på rätt sätt har vi genomfört genomgripande strukturella förändringar, vilka utvecklas under respektive mål:

- Ett samordnaruppdrag har inrättats,
- en professor med ämnesdidaktisk inriktning har rekryterats,
- kursplaner och litteraturlistor har reviderats med stöd av en progressionsmatris,
- examinationer och betygskriterier har uppdaterats,
- progressionen i kurserna mot examensarbetet har förstärkts,
- processerna för de självständiga arbetena har utvecklats liksom rutiner för handledare och examinatorer.

MÅL 1.

För att garantera ett kontinuerligt kvalitetsarbete och samordning mellan kurser har en särskild samordnare utsetts på 10 % av heltid, en docent med lång erfarenhet av utbildningen. I uppdraget ingår att hålla möten med kursledare och lärare för fortlöpande utveckling av kurser och utbildning, att i samarbete med studierektor planera lärare med rätt kompetens i kurserna, samt att samverka med UVK. Samordnaren ansvarar även för att revidering av kursplaner, litteraturlistor, etc. framgent kommuniceras mellan kursledare, för fortsatt god progression och integrering.

För att säkerställa integreringen av ämnesdidaktik har en professor som är föreståndare för Centrum för språk- och litteraturdidaktik och vetenskaplig ledare för den ämnesdidaktiska forskningsgruppen ROSE, rekryterats till litteraturvetenskap. Hon ansvarar för att dessa miljöer involveras i både undervisning och fortsatt utveckling av utbildningen, och för att aktuell ämnesdidaktisk forskning kontinuerligt implementeras.

Vidare har integreringen mellan ämne och ämnesdidaktik säkerställts genom ett ändrat upplägg på undervisningen. Problemet har varit störst i termin 1 där samläsning har bedrivits med fristående litteraturvetenskap, vilket inte längre sker. Samtliga terminer har nu en skriftlig lärarhandledning att arbeta utifrån som fokuserar på hur didaktiken löpande integreras i ämnesundervisningen. Den sätter också kurserna i relation till varandra för att alla lärare ska kunna förmedla progressionen i undervisningen.

Litteraturlistor har uppdaterats med aktuell ämnesdidaktisk forskning.

Kursplaner har bearbetats med fokus på progression och integrering mellan ämne och ämnesdidaktik, och ämnesdidaktiska lärandemål finns nu i alla delkurser. Vi har skapat en tydligare ämnesdidaktisk progression genom förstärkning av lärandemål och behandlar skolans svenskämne som helhet i alla terminer.

Termin 1 har endast reviderats med ämnesdidaktiska förtydliganden i vissa mål och en förstärkning av ämnesdidaktisk progression. Centrala ämnesdidaktiska frågor i undervisning och examination är: Hur ser svenskämnets olika delar ut och vad är litteraturens funktion i det? Vad är centralt för litteraturundervisningen enligt skolans styrdokument? Hur omsätts kursplanernas mål och innehåll i praktik? Hur kan man arbeta för att stärka elevers litterära kompetens? Hur undervisar man om äldre litteratur? Hur kan litteratur relateras till andra medier i undervisningen?

I termin 2 har innehållsmässiga förändringar och omstruktureringar gjorts för att frigöra utrymme i termin 3 och förbättra progressionen. Centrala ämnesdidaktiska frågor i undervisning och examination är: Hur kan grammatikundervisning göras meningsfull för eleverna? Hur kan elevers eget språkbruk vara en resurs för deras förståelse av språkvariation? Hur görs en adekvat bedömning av elevers texter och muntliga framträdanden? Hur kan elevernas skriftspråkliga utveckling stimuleras?

Svenskämnet som helhet behandlas särskilt i undervisning om styrdokument och kursplaner, pedagogisk planering och metodiska moment i termin 1 och 2, vilket också examineras med stöd av nya eller förtydligade lärandemål.

I termin 3 är dk. 1 nu inriktad på populärfiktion vilket är didaktiskt relevant och stärker den innehållsmässiga progressionen – ämnet kopplar till frågor om ungdomars läsning och fiktionskonsumtion i relation till litteraturhistoriens klassiker, till föreställningar om bildning, finkultur och populärkultur. En ny examination är knuten till en avhandling om fantasy och värdegrund, där studenterna ska vidareutveckla sin förståelse av styrdokument genom att kritiskt analysera, granska och värdera hur de kan omsättas i praktik. Dk. 3 har nu inriktning mot språkhistoria och nordiska språk samt hur detta omsätts i undervisning och följer upp termin 2 genom att de begrepp som introduceras där nu tillämpas vid studiet av språkets förändring över tid.

Teorier om språklig variation och ackommodation, som introduceras i termin 2, blir nu i termin 3 relevanta i ett historiskt perspektiv. Integreringen mellan språk och litteratur och fokus på undervisningsämnet svenska har kunnat ökas genom ett självständigt arbete i dk. 4 i form av en didaktiskt relevant undersökning där studenterna ska kombinera språk- och litteraturperspektiv. En uppsättning valbara ämnen har utarbetats, t. ex. att undersöka ett begrepp som är gemensamt för språk- och litteraturvetenskap (genre, stil, etc.) och hur det kan relateras till undervisning, eller läromedelsanalys med fokus på fördelningen av litteratur- resp. språkvetenskapligt stoff. Ämnesstudiernas koppling till VFU, dk 2 i termin 3, har dessutom stärkts. I dk 1 finns nu ett examinerande seminarium där studenter praktiserar boksamtal, följt av en individuell skriftlig uppgift som behandlar forskning om boksamtal i klassrummet som förberedelse för VFU. Vidare ska VFU-erfarenheterna bearbetas i det självständiga arbetet. Då kursinnehållet nu genomgående didaktiseras får svenskläraryrket ett tydligare fokus.

På avancerad nivå har tidigare valbara kurser i litteratur- eller språkvetenskap (S3AL92 och -93) i termin 9 ersatts av en kurs som behandlar båda ämnena (S3AL95) för att stärka såväl integreringen mellan ämnena som progressionen i programmet. Denna förändring gör att studenten nu når avancerad nivå i både språk och litteratur.

För att säkerställa progression mot ”väsentligt fördjupade kunskaper” har examinationer och betygskriterier reviderats gällande krav på kritisk granskning, analys och värdering, vilket exemplifieras under mål 2 och 3.

Åtgärder gällande examensarbetet redovisas under mål 2 och 3.

MÅL 2:

Kursplaner och litteraturlistor har reviderats avseende teori, metod och vetenskapligt skrivande, och vi har stärkt progressionen mot fördjupning rörande vetenskapsteori och kvalitativ samt kvantitativ metod. För att garantera att vi inte bara möjliggör fördjupade kunskaper, utan även säkerställer dem, har vi utvecklat de för examensmålet relevanta examinationerna samt utarbetat nya.

På grundnivå har vi särskilt beaktat att kvantitativ metod täcks in i tillräcklig grad, då detta har påpekats som en svaghet. I termin 2, dk 2 undervisas studenterna om sociolingvistiska metoder och granskar artiklar med olika metodologiska inriktningar, något som examineras tillsammans med ett lärandemål om språklig variation och attityd till sådan variation. Här får studenterna också möjlighet att se hur metod och resultat relaterar till varandra. Ett moment om kvantitativ metod finns nu även i termin 3, dk 1, vilket examineras i en uppgift om litteratursociologisk forskning knuten till lärandemålet ”kritiskt granska och värdera forskningsperspektiv på populärlitterära genrer och verk”.

De vetenskapsteoretiska perspektiven utvecklas nu på grundnivå och examineras genom det nya självständiga arbetet i termin 3. Då uppsatsämnet ska kombinera litteratur- och språkvetenskap krävs en vetenskapsteoretisk reflektion där ämnenas kunskapsstraditioner jämförs. Grunden för denna jämförelse läggs i termin 1 och 2 där ämnesteorins fundament placeras i ett övergripande

vetenskapsteoretiskt sammanhang. I arbetet tillämpas och diskuteras även metod på en grundläggande nivå, vilket bedöms med betygskriteriet för G: ”ska innehålla motiveringar och kritisk reflektion kring syfte, frågeställningar och metod”.

Avancerad nivå stärks genom att dk 1 i termin 9 nu är helt inriktad på att fördjupat bearbeta vetenskapliga arbeten. I kursen får studenterna såväl muntligt som skriftligt kritiskt granska teoretiska och metodiska aspekter i aktuell forskning. I ett examinerande seminarium får exempelvis varje student kritiskt granska en nyare avhandling, vilket ger såväl fördjupning som en komparativ aspekt då seminariet samlat analyserar det aktuella forskningsläget. I en skriftlig examination fördjupar sig studenten i forskning relevant för det planerade självständiga arbetet i samma termin. Kursen fungerar följaktligen som en fördjupande teori- och metodkurs, kombinerat med fördjupning i aktuell forskning.

Gällande examensarbetet är lärandemålen gemensamma för samtliga ämnen i ämneslärarutbildningen på lärosätet, och vår bedömning är det att i stället är betygskriterier som har behövt skärpas. Exempel på reviderat betygskriterium avseende fördjupade kunskaper om vetenskapsteori och forskningsmetod:

G: Centrala teorier och relevant forskning redovisas och problematiseras...metoden redovisas och motiveras i relation till arbetets teoretiska utgångspunkter... undersökningens utformning beskrivs och motiveras i relation till syfte och problemformulering och med stöd i relevant metodlitteratur.

VG: Centrala teorier och relevant forskning redovisas, analyseras och problematiseras med skärpa...metoden motiveras väl och problematiseras utifrån de teoretiska utgångspunkterna...undersökningens utformning är väl genomtänkt och förankrad i syfte och problemformulering samt i relevant metodlitteratur.

Därtill har det krävts ett omfattande utvecklingsarbete för att stärka handledarkollegiet och förbättra rutiner, vilket beskrivs under mål 3.

Ansvaret för vetenskapsteori och forskningsmetod vilar även på UVK, och beslut har där fattats att göra om kursstruktur och kurser så att teori- och metodundervisningen stärks. På grundnivå i termin 4 behandlas nu teori och metod ur ett allmändidaktiskt perspektiv och diskuteras utifrån studenternas ämneserfarenheter. Vetenskaplighet och beprövad erfarenhet studeras med utgångspunkt i ett vetenskapsteoretiskt perspektiv. På avancerad nivå i termin 8 berörs först hur skolutveckling kan byggas på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet i kursen *Lärarens professionella ledarskap*, 7,5 hp. *Skola på vetenskaplig grund*, 7,5 hp, berör i sin helhet vetenskapsteori, kvalitativa och kvantitativa metoder samt relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. I kursen, där handledare och examinatorer från examensarbetskursen i svenska undervisar, ingår att formulera en ämnesdidaktisk forskningsfråga och värdera olika forskningsdesigner vetenskaps- och kunskapsteoretiskt med hänsyn till bland annat validitet och reliabilitet. Detta arbete kan användas som förstudie till examensarbetet.

MÅL 3:

Åtgärder som specifikt handlar om examensarbetet rör framförallt två områden – utveckla betygs-kriterier samt förbättra rutinerna för handledning och examination. Vår uppfattning är att de övergripande problemen med samordning har varit avgörande för att examensarbeten med brister har kunnat förekomma. För att säkerställa kvaliteten har därför en rad viktiga strukturella åtgärder vidtagits. Framförallt har ett grundligt arbete med att stärka handledarkollegiet genom att förbättra rutiner för bedömning och skapa samsyn genomförts. Tydligare bedömningsmallar för examinatorer har tagits fram och en kompletterande skriftlig vägledning för handledare och examinatorer har utarbetats, för att säkerställa likvärdighet och kvalitet. Gemensamma möten för handledare och examinatorer i anslutning till kursen där dessa behandlas har införts.

Studiehandledningar för examensarbetet, liksom för de självständiga arbetena i termin 3 och 9, har utvecklats och förtydligats, särskilt gällande teori och metod, kriterier för vetenskapliga källor och krav på aktuell forskning.

För att åtgärda de framhållna bristerna i säkerställandet av examensarbetenas kvalitet har vi gjort en översyn av hur vi förbereder studenterna genom utbildningen. Examinationer och betygs-kriterier har skärpts gällande fördjupade kunskaper, samt teori och metod, enligt redogörelse ovan. För att säkerställa progression i förmågan att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över forskningsresultat innehåller t.ex. termin 1 en skriftlig examination som följer upp introduktion till litteratursökning där studenterna ska söka fram och presentera en vetenskaplig artikel, vilket prövar en grundläggande förmåga att i mindre omfattning självständigt tillvarata och reflektera över forskning. Studenterna får sedan tidigare själva formulera en frågeställning om ett givet ämne i mikrouppsatsen. Det nya självständiga arbetet i termin 3 innebär fördjupning genom krav på att självständigt söka fram och bearbeta vetenskaplig litteratur, samt träning i att formulera syfte, frågeställning och metod. Som förberedelse läggs i undervisningen i termin 3 särskild vikt vid frågan om vad *aktuell* forskning innebär, samt vid kriterier för vetenskaplighet. Krav på bearbetning av aktuella vetenskapliga källor betonas i betygs-kriterierna för det självständiga arbetet i termin 3 som ett led i att träna studenternas förmåga att kritiskt tillvarata och reflektera över forskning.

En grundläggande förmåga till kritisk reflektion i relation till professionen tränas och examineras nu mer systematiskt i termin 1 och 2. Termin 1 innehåller t. ex. en skriftlig examination där studenten mot bakgrund av litteraturhistoriska översiktsverk ska problematisera litterära urvals- och kategoriseringsprinciper och diskutera hur detta kan synliggöras i undervisning. Forskning om bedömning av elevers läs- och skrivförmåga, samt deras muntliga färdighet relateras till den egna erfarenheten när studenternas förmåga att göra egna analyser och bedömningar av elevtexter och av muntlig färdighet examineras i termin 2. I dk 2 termin 2 får studenterna i samband med studiet av språklig variation även reflektera över attityder till sådan variation och vilken effekt den har i olika kommunikationssituationer, något som också följs upp i relation till språkriktighet i dk 3. Detta omsätts i praktik genom att studenterna får planera och genomföra mikroundervisning om språklig variation.

I termin 3 ökar kraven på kritisk granskning och analys, vilket även här relateras till professionen. I dk 1 examineras t. ex. populärfiktion i relation till värdegrund, med betygs-kriterier för G: ”ger

exempel på hur det valda populärlitterära verket kan relateras till värdegrundsfrågor, granskar och värderar forskning och styrdokument, ger prov på kritisk analys av hur de kan omsättas i praktik”.

I dk 1 termin 9 på avancerad nivå läggs särskild vikt vid att fördjupa studenternas förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata och systematisera forskning genom betygskriterier i den skriftliga examinationen där studenten för betyget G ska ”kritiskt granska och sammanfatta de valda vetenskapliga arbetena och relatera dem till den planerade frågeställningen samt göra en fördjupad reflektion över teori och metod”.